

Sygn. akt III CZ 148/22

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. K. i D. Ś.
przeciwko Przedsiębiorstwu Państwowemu "P." w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 maja 2022 r.,
zażalenia powódek na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 20 października 2021 r., sygn. akt VII AGa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie.**

UZASADNIENIE

Pozwem z 10 sierpnia 2017 r. powódki J. K. i D. Ś. wniosły o zasądzenie od P. [...] w W. po 75.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 7 lipca 2009 r. do 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za spadek wartości nieruchomości stanowiącej ich współwłasność, wynikający z objęcia jej ograniczeniami związanymi z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania dla P.L. im. [...] w W. oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Pismem z 7 lipca 2020 r. powódki rozszerzyły powództwo w ten sposób, że wniosły o zasądzenie na rzecz każdej z nich od pozwanego 89.572 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 7 lipca 2009 r. do 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 16 lipca 2020 r. uwzględnił żądania powódek w całości i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 20 października 2021 r., na skutek apelacji pozwanego, uchylił wyrok Sądu Okręgowego i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach za instancję odwoławczą. Wskazał, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy; nie ustalił w ogóle faktów związanych z ustanowieniem na nieruchomości powódek obszaru ograniczonego użytkowania dla L. im. [...] w W. w związku z wejściem w życie rozporządzenia Wojewody [...] nr [...] z 7 sierpnia 2007 r. Ponadto Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na wadliwość opinii biegłego sądowego.

W zażaleniu powódki wniosły o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego - podnosząc zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. - i zasądzenie od pozwanego na rzecz skarżących zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób - w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W konsekwencji, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji jest możliwe jedynie w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Kontroli prawidłowości takiego orzeczenia służy zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Przy rozpoznawaniu tego zażalenia ocenie Sądu Najwyższego może zostać poddana wyłącznie trafność zakwalifikowania wskazanych wyżej przypadków jako przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego; poza zakresem badania pozostają kwestie prawidłowości czynności procesowych poprzedzających wydanie zaskarżonego

rozstrzygnięcia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, z dnia 26 marca 2014 r., V CZ 15/14, z dnia 7 marca 2014 r., IV CZ 131/13 - nie publ.).

Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się po przeanalizowaniu żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś ewentualnych uchybień w postępowaniu, w szczególności wad polegających na poczynieniu wadliwych lub niekompletnych ustaleń faktycznych. Zakwestionowanie przez sąd odwoławczy poglądu prawnego sądu pierwszej instancji co do zasadności rozpoznawanego żądania także nie oznacza, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, nr 12, poz. 483). Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych nie może być utożsamiane z nierozpoznaniem istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2017 r., II CZ 148/16, nie publ.).

Sąd Apelacyjny jako przyczynę wydania wyroku kasatoryjnego wskazał nierozpoznanie przez Sąd Okręgowy istoty sprawy, gdyż uwzględnił on żądania naprawienia szkody spowodowane ustanowieniem na nieruchomości powódek obszaru ograniczonego użytkowania dla P. L. im. [...] w W. na podstawie uchwały Sejmiku Województwa [...] nr [...] z dnia 20 czerwca 2011 r., podczas gdy powódki żądały naprawienia szkody wyrządzonej ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania na podstawie rozporządzenia Wojewody [...] nr [...] z dnia 7 sierpnia 2007 r., zmienionego uchwałą Sejmiku Województwa [...] nr [...] z dnia 20 czerwca 2011 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, sprawie nie ustalono w ogóle faktów związanych z ustanowieniem na nieruchomości powódek obszaru ograniczonego użytkowania dla L. im. [...] w W. w związku z wejściem w życie wymienionego rozporządzenia, w tym wynikających stąd ograniczeń; rekonstrukcja stanu faktycznego została ograniczona do kwestii związanych z treścią wezwania do zapłaty z dnia 22 czerwca 2009 r.

Trafnie zarzuciły skarżące, że wskazane okoliczności nie uzasadniają wyprowadzonego z nich wniosku co do potrzeby uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Z uzasadnienia tego orzeczenia wynika jednoznacznie, że żądanie pozwu dotyczące zasądzenia na rzecz powódek kwoty z tytułu odszkodowania za spadek wartości nieruchomości, stanowiącej ich współwłasność, wywołany objęciem jej ograniczeniami wynikającymi z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania dla P. L. im. [...] w W., zostało poddane ocenie pod kątem jego zasadności. Sąd Okręgowy rozpoznał merytorycznie to roszczenie i uznał je za uzasadnione. Sąd Okręgowy uznał, że powódki wykazały przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, tj. poniesioną szkodę oraz adekwatny związek przyczynowy pomiędzy ustanowieniem ograniczeń wynikającym z OOU a szkodą. Uznał, że powództwo podlegało uwzględnieniu w całości. Na rzecz każdej z powódek, stosownie do wielkości ich udziałów we własności nieruchomości, zasądził odszkodowania tytułem naprawienia szkody wywołanej objęciem jej ograniczeniami wynikającymi z objęcia OOU.

Sąd Apelacyjny nie wywiązał się z ciążącego na sędzie odwoławczym obowiązku rozpoznania sprawy na nowo w instancji apelacyjnej (art. 378 § 1 k.p.c.). Jeżeli uznał, że dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne były niepełne i niewystarczające do oceny zasadności powództwa, to miał obowiązek ustalenia te uzupełnić i przeprowadzić ich własną poszerzoną ocenę (zob. m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 stycznia 2017 r., I CZ 1/17, nie publ., i z dnia 3 lutego 2017 r., II CZ 146/16, nie publ.). W systemie apelacji pełnej Sąd drugiej instancji kontynuuje - w granicach zaskarżenia - merytoryczne rozpoznawanie sprawy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55).

W świetle przytoczonych argumentów - wbrew odmiennemu zapatrywaniu Sądu Apelacyjnego – nie można uznać, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Należy podkreślić, że wydania orzeczenia kasatoryjnego nie uzasadnia potrzeba nawet znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego, w tym

usunięcia jego wad oraz przeprowadzenia dowodów bezpodstawnie pominiętych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r., V CZ 19/18, nie publ.). Sąd drugiej instancji, orzekając na podstawie art. 382 k.p.c., zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości, jako że w systemie apelacji pełnej druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2017 r., IV CZ 39/17, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

[as]